

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Főter. Ide vagy a főmunkatárs ezimére intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előzetes díja:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyedévre 2 korona

Tanítóknak egész évre 4 kor.
fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorági-utca
1. szám a könyvnyomdában.
— Ide intézendők a kiadóhivatal
illető előfizetés, hirdete-
mény, nyilttér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor tér-
fogata 12 fillér.
Bélyegdíj minden beiktatás
után. 60 fillér.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legezélszerűben posta-utalvány útján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

A felvidéki gazdák mozgalma.

Mindig őszinte örömet érezhet, a ki hazánk mezőgazdasági fejlődését szíven hordja, midőn azt látja, hogy a közmondásosan indolens gazdaközönség saját érdekei védelmére megmozdul. Még inkább pedig akkor, ha ezek az érdekek a közérdekkel kapcsolatosak, s megvédelmezésük módja sem tekinthető jogosulatlan osztályérdek meg nem érdemelt istápolásának.

A fölvidéki gazdákat súlyosan érte a tudóvszirtással kapcsolatos korlátozása a szarvasmarha forgalomnak. Megmozdultak s igyekeztek megtalálni az orvoslás módját.

Ez az igyekezet eleinte a szokott formák között mozgott. Szokás nálunk minden hasonló alkalommal a vonatkozó kormány-intézkedést megtámadni. Ez a legkönnyebb dolog.

Utóbb, kellő előkészítés után a mozgalom kissé komolyabb mederbe tért. A fölvidéki gazdák értekezletének van két határozata, melytől nem lehet bizonyos reális tartalmat elvitatni.

Az egyik határozat szerint fölkérik a kormányt, hogy a tudóvszirtásról szóló törvény végrehajtásánál engedjen a gazdaközönségnek, illetve ami ezzel csaknem egyértelmű, a vármegyék törvényhatóságainak több befolyást.

A másik határozattal a fölvidéki gazdák felkérlik a kormányt, hogy a tudóvszirtás folytán levágásra kerülő állatok husának a belföldön való értékesítése céljából állítson fel egy konzervgyárat.

Az első határozat meglehetősen általánosságban van tartva arra nézve, hogy értelme elég világos

legyen előttünk. Beesét nem is határozott tartalom adja meg, hanem az, hogy a gazdáknak a közdolgok egy őket érintő része iránti felbuzdulásáról tanuskodik. Gazdáink részt akarnak a törvényvégrehajtás nehéz munkájából.

Kétségtelen az, hogy ugy az állategészségügyi, mint a tudóvszirtásról szóló törvénynek vannak oly határozmányai, melyeket csakis az érdekelte gazdaközönség buzgó közreműködésével lehet végrehajtani. A hatóságnak sehol sincs ezer szeme és keze, nálunk pláne, a hiányos szervezet folytán félszemére vak, félkezére béna. A visszaéléseket meglátni és megakadályozni, minden intézkedést végrehajtani nem képes. Tehát segít neki a gazdaközönség. Így értjük mi ezen határozatot.

A törvények és rendeletekben már föl vannak ezek a föladatok sorolva. De e mellett nem látnánk fölszemesnek, ha a vármegyék törvényhatósága ezen föladatok megoldásának módzatait praecizirozza, — helyi bizottságokat alakít s ezeket egyik-másik határozottan körvonalozott föladat megoldásával megbizzza.

Igy lehet a ragályok elleni intézkedések pontos megtartását ellenőrizni, esetleg sok intézkedést végre is hajtani, sok visszaélést és rendetlenséget megakadályozni.

A gazdák kívánsága, ha a határozatot így értelmezzük, nemesak jogos, hanem erős bizonyossága annak, hogy a magyar gazdaközönség a közérdek védelmében pénz és munkabeli áldozatot kész hozni.

A határozatot úgy értelmezni, hogy az érdekelte gazdák a becsülés bírói funkciójába ki-

vánnak, a saját előnyükre, nagyobb befolyást, csak a határozott rossz akarat volna képes.

A konzerv-gyár föllállításának eszméje szintén jó eszme. Ilyen gyárra egy olyan huster-melő országban mint a mienk, szükség van. Nem csak külföldre való kivitelünket kell emelni, marhatenyésztésünk fejlesztésével párhuzamosan, hanem a nyersanyagok belföldi fogyasztását is. Mert a külföld, különösen az állatkivitel tekintetében igen szeszélyes.

Csak a határozat formulázásában találunk kifogásolni valót. A Kárpátok alatt levő, részben határozottan jól szituált vármegyék gazdaközönségének határozata jobban hangzanék úgy, hogy: „létesíteni fogunk egy konzerv-gyárat“ — mint úgy, hogy „létesítsen a kormány egy konzerv-gyárat.“

A gazdaközönségnek föltétlenül az az érdeke, hogy a létesíteni kezdeményezett gyár vezetése teljesen az ő kezei között legyen. Az államnak nyűg minden iparvállalat, — s minden állami iparvállalat, különösen ha oly erősen venné kezébe a termelő közönség érdekeit, mint azt egy konzerv-gyár tenné, sokszor panaszokra adhatna alkalmat.

Ezek a panaszok a gyár vezetésével megbízott állami alkalmazottak minősége szerint lehetnek igazak, lehetnek nem igazak. De az államnak nincs érdekében, magát akár jogosult, akár jogosulatlan panaszoknak kiténni. Ezt minden magyar ember belátja, különösen mikor a panszavistikus elemekkel bővelkedő fölvidékről van szó.

Azt is tévedés volna hinni, hogy egy kon-

T Á R C Z A.**Rózsai asszony.**

„Nem zörög a haraszt“ — régi nóta már ez. —

„Ha nem fújja a szél!“

Egy szög mind igaz, nem hazudik a hír,
Mely Rózsáról beszél.

Erre vall a nóta, mely széltibe mondja:

Lehullott a pártád,

Elhagyott szeretőd, bűnös volt a lelked,

Magad vallod kárát . . .

Folyik a nyomozás, már egész hét óta;

Rózsai fel sem veszi.

Daloló a kedve, a megye eselédit

Hamis útra viszi,

Daloló a kedve, bár nem látni arcán,

Mely hervatag, sápadt;

Ott állt rajt, mint ősi lombon a hűvös dér,

A sötét bú-bánat.

Kezes Peti volt a Rózsai szeretője;

Az a hetyke, nyalka.

Rosz volt szeretőnek, mert kedvese bűnét

Im, maga bevallja.

Tanúkat is állít, hités embereket,

A kik bizonyítják:

Kivirult a rózsza, hej de dér üt meg

A rózsza bimbóját.

Elég a törvénynek ennyi bizonyíték,

Mindenki jól tudja.

Hej, de azért Rózsai akár hogy vallatják,

Bűnét be nem vallja.

Komor a bíróság, mely tanácsot látni

Összeült felette:

Rózsai talán ott is egyre dalogatna,

Ha tilos nem lenne.

Össze-vissza beszél; úgy figyelnek rája,

Még sem érti senki;

Rózsai, mintha tudná: — hogy elmondta egyszer —

Ismét újra kezdi.

Megbarnult kezében fehér keszkenőjét

Egész összetépte;

Haja széjjel bomlott, dehogyan gondol véle,

Nem is veszi észre.

Oly sokat mondott már, a szépítő szóból

Talán ki sem fogyna;

Ha csendre nem intné a komor bírónak

Ellágyuló hangja,

Az végkép felmenti: „Megbűnhödt már lelke,

Nincs törvény, mi kösse!“

— Szánakozva nézték, a mint Rózsai asszony

Elfutott sietve . . .

Merre ment, hová tűnt, hol végezte útját? . . .

Azt beszélik róla:

Sötét volt az éjjel, gyermekéhez tévedt

A panyiti tóba.

Mihályi Lajos.

**Thököly Imre nyilt levele Gömörme-
gye rendeihez.**

(Néh. Lenkei Zs. adatgyűjteményéből.)

Most, a mikor még élénk emlékezetünkben van a régmúlt időknek a Káldy-féle történelmi hangverseny által lelki szemünk elé varázsolt képe, időszerűnek tartjuk bemutatni megyénk történetének egyik édon emlékét, melyet kegyeletes kezek őriztek még mai napig számunkra. Az emlék Thököly Imrének, a híres kuruczvezérnek egy pátense, mely jelentékeny történelmi becsesél bír, s keletkezése korának viszonyaira több tekintetben érdekes világot vet.

Megyénknek a Thököly-korszakbeli helyzetéről és viszonyairól az egykoru történelmi kuttók vajmi kevés adatot jegyeznek fel. Bél: „Notitia Hungaria novae“ című műve tartalmaz e részben egyetmást, míg az újabbkori írók közül egyedül F. Indura Imrének, Rimaszombat jeles szülöttének 1876-ban megjelent „Rimaszombat története“ című érdemes munkája az, mely e viszonyokat, különös tekintettel Rimaszombat városára, eleven modorban tárgyalja. Ez utóbbi műben olvassuk, hogy épen ez időre estek a régi Kis-Hontnak önállósági, illetőleg Nagy-Honttól való teljes eiszakadási törekvései. Az 1683. év végén Bécs visszavert ostroma után ugyanis a német eszásári hadak Selmeczbányát elfoglalván, Rabbatta tábornok egy 830000 frtnyi óriási sereget rött ki az ellenállókra, és pedig tekintélyes részét Kis-Hontra. A követelő osztrák generális még külön is egy négy lovas fogatot igényelt, melyet épen Rimaszombatnak kellett volna szolgáltatni. Itt, valamint a szomszéd Gömörben ez idő szerint még Thököly kuruczai tartózkodtak, s a város fel is háborodott a követelés miatt, heves szemrehányásokat téve Nagy-Hontnak, mely az eddigi szabad-

ságháborokban a némettel tartott, míg Kis-Hont a szomszéd Gömörrel a szabad törekvéseket pártolta. Az ezt közvetlenül követő időből származik a történelmi ereklye, mely arról tanuskodik, hogy Thököly a kuruczokhoz hű megyét minél hathatósabban igyekezett megóvni hadai érzakoskodásai elől. A pátens egyébiránt egy megyei jegyzőkönyvben foglaltatik, melynek bevezetése latinról magyarra fordítva így hangzik:

Az 1685. jun. 30. Pelsőzön tartott megyei gyűlésen kihirdetett még a fejedelemnek azon rendelete, hogy a szádvari és k-horkai őrségek helyettes tisztjei azokat, a kik Gömörmegyében a szegény népet, nemeseket és a Praedikátorokat sarezolják, valamint szabados tetszésökből károkat okoznak, összesen és egyenkint elfogják s velök szemben a legszigorubb büntetéseket alkalmazzák. — (f. 19.)

Maga a rendelet tartalmazó jelentés a következő:

„*Emericus Thököly* Princeps ac Partium Hung. Dnus et cet. Nem kicsiny szívünk fájdalommal s elménk felháborodásával halljuk az föl s alá járó promiseua mind az Nemességet, mind az szegénységet úgy az Predikátor Rendeket is opprimáló Katonáknak és másokk is ugyan de nevezetesebben *Nyárádi, Szamosvári, Farkas János* és *Thököly Ferencz* Hadnagysága alatt levökk, sokféle rettenetes excessusit az kik templomokat vernek, embe-
reket kölöm kölöm fele kínzásokkal, labok szárának öszvetörésével, és más kegyetlenségekkel bizonyos pénzbeli quantumokra sarezoltatnak, az Praedicátorokat hajonok szakállokon fogva hurezollyák tagollyák verik es minden egyéb kigondolható istentelenségeket is ulló sine respectu az Nemes Gömör Vármegyében követtetnek el az melli istentelenségeket (az szívünk mindezekben meghesvén) reali cum effectu kívánjuk megorvosolni, és az olyan excedenseknek az afféle in exorbitantiakk követtetul werelni, s rettenté másokk példájokra minden kegyelem nélkül megbüntetni. Paranesollyak Fejedelmi auctoritásunk szerint: affelett *Szádvari* s *Krasznahorkai* Kapitányokk és mindenütt lévő Tiszteinkk, kik csak előttünk nevelendő böcsülettyeket szeretik és mi igaz hívünk tartyak magokat afféle istentelenségeket elkövető Tolvajokat minden uton módon persequallyák, incaptiválják, és hogy másokk is eleven peldat mutasunk, adgyak mingyárt Tiszteink ertesükre, az nemes Vármegye Gyaloginak is adván szabad authoritást hogy az allitenekkel (illetenekkel) hasonlót kövessenek, maskent ha Tiszteink Nekiék allított authoritással nem élnek magok bűnködnék személyekben az olyanokért. Datum in arce Thokaini 3 Junii av 1685. Emericus Thökölyi. (Nro. 11. Protocollum J. Cottus ab Ao 1684 usque 1690.) f. 19.

Közl: *Simon Mihály* ev. ref. s.-lelkész.

zervgyára a felvidéken csak addig van szükség, míg a tüdővészirtás folyik. A felvidéken még igen sokáig, igen sok oly anyagot fognak produkálni, mely elég olcsó lesz arra, hogy a konzervgyár megélhessen.

Minden tekintetben előnyös volna tehát, a szóban forgó határozatot a javasolt irányban módosítani.

Részünkről örömmel constatáljuk a felvidék intelligens gazdaközönységének tette buzgulását s kívánatosnak tartjuk, hogy a megindult mozgalom ne muljon el a hozott határozatokkal, hanem a bővebb és többoldalú megfontolás után, a realis alkotások és az önsegély hasznos munkájára vezessen.*) M. U.

*) E cikkre felhívjuk a megyei gazdasági egyesület figyelmét. Az Abauj-Tornamégye által kezdeményezett mozgalom támogatása bizonyára meghozná gyümölcsét megyénk gazdálkodó közönységére nézve is. A szerk.

Városi képviselőtestületi közgyűlés.

Rimaszombat városi képviselő-testülete folyó hó 10-én fontos tárgyakban bővelkedő, de igen gyéren látogatott közgyűlést tartott. Városunk közéletének kiváló szereplői közül alig néhányan voltak jelen, élénk biznyságul annak, hogy nyaranta a közügyek iránti érdeklődés rendszerint megcsappan.

Az elnöki széklet elfoglaló Szabó György polgármester meleg szavakkal üdvözölve az egybegyűlteket, megnyitja a gyűlést s felolvastatván a múlt gyűlés jegyzőkönyvét, azt hitelesített.

Jaczkó Pál mérnök-építészeti tanácsosi állást nyervén, helyette városi képviselőtestületi tagul Rábel Miklós hivatik be. Egyszermind Jaczkó Pál mint mérnök-építészeti tanácsos a szokott hivatali esküt letette.

A napirend ezután következő pontja a megyei szék háza ügyében leérkezett belügyminiszteri leirat volt, melyhez senki sem szólván hozzá, az egyszerűen tudomásul vétetett.

Olvastatott ezután a városi pénztári számadások megvizsgálására kiküldött számvizsgáló bizottság jelentése, mely szerint a számadások rendben találtak. Felémeltésre méltó, hogy a számadások az előirányzott deficit helyett több ezer forintnyi többletet tüntetnek ki.

Török János ez okból, figyelemmel hallgatott felszólalásban kifejti, hogy kívánatos volna, ha a pénztári számadások, illetve a számvizsgáló bizottság jelentése az előirányzattól való ezen jelentékeny eltérésnek közelebbi okát adná. Czélszerű, ha e részben már a hivatalos adatok tájékoztatást tartalmaznak.

Szontagh Károly városi ellenőr és Nagy Ferenc városi főjegyző kifejti, hogy az előirányzatnál jóval kedvezőbb eredmény az adósságok conversiójából, továbbá a suska és maktermés előnyösebb értékesítéséből származik.

Szabó György polgármester egyébiránt ígéretet tett arra nézve, hogy a jövő képviselőtestületi közgyűlés elé e részben megfelelő jelentés terjesztetik.

Az egyes pénztárak közül a kisdodovodai pénztárnál fordult elő hiány, a mi a fellépett ragályos betegségek következtében kényszerűleg beállott hosszabb szünetelésnek tulajdonítandó.

Az egyes jelentések tudomásul vétetvén, esendes derűtség közepette sorra kerül Bényey István és Kaffka László kérvénye, az országos színészegyesület által Rimaszombatban létesítendő színészház tárgyában. A kérvényezők élénk színekkel esestetik a menház felállításából a városra háramló előnyöket, kijelentvén, hogy bár több helyről kaptak ajánlatot, Bényei István szülővárosának kívánja a színészház emelésének — dícsőségét fentartani, s végezetül — ajándékba kéri a volt „Zöldfa” vendéglő helyiségét. — A tanács javaslata, az általunk már említett okokból, elutasítól hangzik, s azt a közgyűlés minden nélkül elfogadta.

Napirendre került ezután a helybeli ág. ev. egyház-község kérvénye, az egyház javítás céljára szolgáló 24000 darab téglá ingyenes adományozása iránt, olykép, hogy ezen maximális mennyiségből annyit szállíttat be, a mennyire tényleg szüksége leend. A tanács javaslatának helybenhagyásával a kérvénynek az említett feltétel mellett a közgyűlés helyt ad.

Tárgyaltatott ezután az ipariskolai felügyelőbizottság előterjesztése, párhuzamos ipariskolai előkészítő osztály felállítása, esetleg egy négy órás külön tanításra hivatott új tanterv alkalmazása iránt. A tanács gazdálkodási szempontból az utóbbi kérelem teljesítése mellett foglalt állást, a mihez a közgyűlés Zachar Gusztáv iparisk. felügyelő bizottsági elnök szép felszólalása után hozzájárul.

Hosszabb vitát idézett elő ezután a löporraktár kérdése.

Nagy Ferenc főjegyző világos, kerekded előadásban ismertette az ügy előzményeit és Stech Kálmán kérvényét, a ki a temető északi szögletében felállítandó új löporraktár építtetése esetén hajlandó évi bér gyanánt a befektetési tőke 6%-át fizetni. Ez ügyben kapcsolatban tárgyalás alá kerül Pavek Mihályné kérvénye, a ki a löportárnak az ő családi sírboltja közelében való felállítását nyomos okokból ellenzi.

E kérdéssel a katonai löporraktár ügye is kapcsolatba hozatván, a hármassá vált kérdés tárgyában hosszszas, szakadozott vita indult meg, melyben Török János, Szabó György polgármester, Jaczkó Pál, Kis-

honthy Gyula, Institorisz Endre stb. vettek részt, míg végre az eszméknek a kérdések külön választása által történt tisztázása után Stech Kálmán ajánlata elfogadtatott, a Pavek-féle kérvény pedig annyiban figyelembe vétetett, hogy a löporraktár a sírbolttól lehetőleg távol fog építtetni.

A legelőnebb vita fejlődött ki a napirend következő pontja: a Losonezi-utca járdája tekintetében. Az értekezletre összehívott Losonezi-utcai háztulajdonosok többsége a polgármesteri jelentés szerint még a kövezett járdát sem tartja szükségesnek, annál kevésbé a Jaczkó Pál és Jurasko Jakab felolvasott mérnöki szakvéleményében tervezett alagesővezést és zárt esatornát. Az utca jobb oldalán a járda létesítése tetemes nehézségekbe ütközvén, Nagy Ferenc, Dr. Szabó Samu vm. főorvos, Török János, Éva János, Jaczkó Pál és többek felszólalása után a baloldali járda létesítése meg határozatba, melyre nézve Jaczkó Pál a mérnöki tervek és költségvetés elkészítésével megbízatik.

Következő tárgy a temetőbe vezető utnak a leányiskola épülete folytán szükségessé vált áthelyezése volt, mely rövid vita után akkép intéztetett el, hogy az új ut nem a tanács által 42 □ ölben kisajátítandónak vélt elégtelen területen, hanem 180 □ öl területen, s nem kövezve, hanem makadámozva állíttatik elő.

A leányiskola épületére hirdetett pályázatra beérkezett tervek bírálóinak kijelölése után egy sajnálatos félreértésből kifolyó kis incidens merült fel. A Ferenczy-utca háztulajdonosai és lakói ugyanis a közgyűlés napjának reggelén az utca járdájának létesítése iránt kérvényt nyújtottak be, s a képviselőtestületi tagok egy része azt hívné, hogy az fel sem fog említett, ezt zokon vette, s a gyűlés befejezése előtt eltávozott. Szabó polgármester kijelentvén, hogy az ügyet befejezésül több hasonló kérvénnyel együtt kívánta megemlíteni, Nagy Ferenc főjegyző kifejtette, hogy a kérvény tanácsai határozattal még ellátva nem lévén, a közgyűlésen tárgyalható nem volt.

Ezután elnöklő polgármester a közgyűlésen résztvevőknek az érdeklődésért köszönetet mondva, a közgyűlést berekesztette. Sincerus.

A közigazgatási bizottságból.

Ezen bizottság július 10-én tartotta meg rendes havi ülését Hámos László főispán elnöklete alatt. Az előadók közül megjelentek Szentiványi Árpád, Hevessy Bertalan, Fáy Barna, Bornemisza István, Szentmiklóssy István, Mihalik Dezső, Marton János választott tagok.

Bornemisza László megyei alispán jelenti, hogy a közigazgatás rendes menetét megzavaró esemény nem fordult elő s a tiszti kar elintézte a körébe utalt ügyeket. Az ebtartási szabályrendelet végrehajtására szükséges intézkedések megtétek, az ebek összeírása alapján most már az ebadó fog kivettetni.

A sertések között több helyen fellépett az üszögös orbáncz, a lovak között a takony- és a rühkór. Ettől tekintve a hasznos házi állatok egészségi állapota kedvezőnek lezhető.

A megyei pénztárak teljes rendben találtak.

Az alispáni ügydarabon kívül nagy érdeklődést keltett egy rozsnói felebbezés, melyben a Drázus patak melletti megálló és etető hely megszüntetése kéretett Rozsnói városától. A város elutasította ezen kérelmet, a megyei alispán közegészségi tekintetből elrendelte a kért eltávolítást, míg a közigazgatási bizottság a városi tanács végzését hagyta helybe, kötelességévé tétetvén a köztisztaság fentartása s e célból az etető hely kiburkoltatása.

A pénzügyigazgatóság június havában 1610 ügydarabot intézett el elintézetlenül maradt a folyamatban lévő adókievetési munkálatok miatt 2675 drb.

Június havában befolyt egyenes adó, bélyeg- és jogilletékben, fogyasztási és italadóban s a dohányjövődékből 94729 frt vagyis 13 120 frttal több, mint 1892. évi június havában — A folyó évi január—júniusi félelvi eredmény pedig 682318 frt 49 kr., mi az 1892. évi első felévhöz képest 56583 frtnyi emelkedést mutat.

A nyugdíjba beszámítható tisztán tanítói fizetéseknek az érdekelt iskolázékek által 1890. és 1892-ben történt felvétele megbízhatónak nem bizonyulván be, ennek kiderítése a járásli főszolgabírák útján a helyszínen elrendeltetett.

Daxner Samu, Daxner István és Daxner János tiszolezi lakosoknak a tiszolezi állami iskolai 5%-os pótdó végrehajtása ellen benyújtott felfolyamodása a vallás- és közoktatásügyi ministerium részéről elutasító elintézt nyert.

Az államépítészeti hivatal jelenti, hogy a gyakori esőzések miatt a megye felső részén lévő utszakaszok sokat szenvedtek, de a hiányok azonnal pótolattak.

A berzetei nagy Sajóhid újból építése állandó köellenfalakkal és vasfelszerkezettel tervezetik.

A közegészségügyi állapot június havában általában kedvező volt. A vörheny járványszerűen Sumjecz községben lépett fel. 133 megbetegedett közül gyógyult 82, meghalt 39, gyógykezelés alatt maradt 12 gyermek. A megyei kórházban ápolatott 158. Ezek közül gyógyult 54, javult 10, gyógyulatlan távozott 1, meghalt 5, gyógykezelés alatt maradt 88.

Közegészség- s köztisztaságügy falun.

Jól eső örömmel szemlélem városaink előre törekvő haladását, hol buzgó, lelkes, a kultúra iránt melegen érző tényezők állnak az ügy élén, a kik hivatásuk s feladatuk magaslataira emelkedve, legjobb akaratuk teljességével igyekeznek a felismert hiányok pótlására, városunk képének már külsőleg is díszessé tételére. Ezzel ellentétben annál elszomorított falusi községeink képe és helyzete, hol nem mondom mindenütt, de a legtöbb helyen, még a legszükségesebb teendőkre is vajmi kevés, vagy éppen semmi gond sem fordítatik. A sok előmbé toluó, magát mintegy önként kínáló sürgős kielégítést igénylő hiányok

közül a ezikkem czimeül irottak körében eső dolgokról legyen szabad egyet-mást elmondani s kérve kéni az illetőket, hogy hangos kiáltásom jusson el hozzájuk s hallgassák meg!

Azt hiszem, arany igazság gyanánt tudja mindenki, hogy „legdrágább kincs az egészség:” és így azt ápolni, fentartani, az ellene törő, azt aláásó és megrontó okokat kevesbíteni, ha lehet megszüntetni mindenkinek főkötelessége, már csak azért is, mert szintén aranyigazság, hogy: „ép testben lakik ép lélek”. S hogy mindannyian testben, lélekben egészségesek legyünk, azt tartom, minden hazáját szerető ember legszentebb óhajításának kell lennie, ezen óhaj, ezen czél megtestesítésén kell munkálnia!

De hogy állunk e tekintetben a legtöbb faluhelyen? Igazán szólva, nagyon rosszul; mintha csak tegnap jöttünk volna ki Aziából.

Íme egy pár példa s egyuttal bizonyítéka állításom valóságának.

Nap-nap mellett hallok, a mint a kisbíró dobpergés után hirdeti a község utcajában a felsőbb rendeleteket. De hát mi a sorsuk? Meghallgatják, aztán elfelejtik. Fittyet hánynak nekik. Fültanuja voltam e tavaszon, hogy a körorvos élő szóval is szívére kötötte a bírónak a köztisztaság iránti teendők teljesítését; a mire a járási szolgabírói hivatal már előbb büntetés terhe alatt szigorú körrendeletben utasította a községek bíráit, különösen, hogy a közkutak, honnan a lakosság ivóvizét meríti, fedél alá helyeztessenek környékük minden szeméttől megtisztítottassék. Mi volt rá a felelet? Az, hogy mikor az orvos eltávozott, azt mondta a bíró: Ha eddig így volt, ezután is így lesz; eddig úgy is jó volt, ezután is jó lesz; a kinek nem tetszik csinálja meg. Az orvost azért fizetjük, hogy gyógyítson meg, ha megbetegszünk, a szolgabíró meg hogy irkáljon; ugy sinez egyéb dolga, rá ér. És csakugyan maradt minden a régiben. A szél szórja a kutba a falevelet, port, szalmát; a nép meríti belőle ivóvizét tisztátalan korsóival, füstös, szennyes edényével, sőt néhány méter távolban van egy szemétdomb, mely a föld szívócsövén át eresztgeti büzhödött levét a község lakóinak nagy része által ivásra használt kut vizébe. Mikor aztán annyira meggyülemlik benne a hulladék, hogy a korsót nem lehet bemeríteni, kivessznek belőle néhány kapával, s isznak belőle a míg tudnak. Falusi községek, hányan ismertek ebben a saját viszonyaitokra?!

A községek közvetlen közelében kender-átzatás céljaira ásott moecolyák, a bennök összegyűlt és lefolyással nem bíró megrontott, megbüzhödött zöldesszínű vízzel, a beljök dobott feloszlásban levő állati hullakkal, a levegőnek mintegy készakarva esinált megrontó telepei. Pedig a tiszta levegő és a jó ivóviz az egészségnek egyik alapföltétele!

Magától a falusi néptől, annak helyi, községi intézőitől hasztalan várjuk, hogy ezeken a bajokon segítsen; hasztalan várjuk, hogy a kultúra magaslata felé csak egy lépést is tegyen a maga jószántából. Nógatást vár, tisztelet a kivételeknek, sőt olykor-olykor egy-egy ostoresapást is megkíván lomha teste.

De ha magától nem tesz, vagy nem akar tenni falusi népünk a maga egészségének az érdekében, nem lehetne, sőt nem kellene-e hatóságilag intézkedni, hogy azon egy vagy két kut, melyből a lakosság nagyrésze ivóvizét meríti, czélszerű s az egészség kívánalmának megfelelő módon alakíttassék!?

Üdvös dolgot tenne, a ki e részben a kezdeményezést megragadná. Falusi.

Meghívás.

A „Gömörmegeyi Tompa-szobor egyesület” helyi bizottságának tagjait felkérem, hogy a gymnásium tornaesernőjében folyó hó 17-én, hétfőn d. u. 5 órakor megtartandó értekezleten megjelenni sziveskedjenek.

Rimaszombat 1893. július 12.

Báró Nyáry László,

a „Gömörmegeyi Tompa-szobor egyesület” elnöke.

Meghívás.

A „Gömörmegeyi általános tanító-egylet központi választmánya” folyó évi július hó 19-én d. e. 9 órakor Rimaszombatban a közs. elemi fiúiskola tanácstermében gyűlést tart, melyre a választmány t. tagjait tisztelettel meghívjuk.

T á r g y a k :

1. A tisztviselők jelentései.
2. A járáskörök jegyzőkönyveinek tárgyalása.
3. A rozsnói nagy-gyűlés előkészítése.
4. Folyó ügyek.
5. Indítványok.

Rimaszombat, 1893. július hó 12-én.

Törköly József,

egyl. elnök.

Czikora István,

egyl. jegyző.

Értesítés.

A gömörmegeyi „ev. ref. tanító-egylet” 1893. évi rendes közgyűlését augusztus hó 16-án tartja Tornallya városában. Évfordulója ez testületünk felszázados fennállásának.

E közgyűlésünkre ugy a rendes tagok, mint a népnevelés ügye iránt érdeklődők tisztelettel meghívotnak. Kezdeté délelőtt 9 órán ének és imával.

Tárgyai lesznek:

1. Elnöki megnyitó Visszaemlékezés az egyesület 50 éves multjára.
2. Főjegyzői jelentés az egyesület ez évi működéséről.
3. A pályanyertes művek kilirdetése és felolvasása.
4. Jelentés a tanítói özvegy- és árva-gyámolda pénztárának 1893-ik évi állásáról.
5. Bizottsági jelentés az „Eötvös“-alapról.
6. Bizottsági jelentés az alapszabály módosításáról.
7. Pénztár-vizsgáló bizottság jelentése.
8. Előadás az „Ok-szerű baromfi-tenyésztésről” Parthay Géza orsz. baromfi tenyésztési egyesület igazgatójától.
9. Indítványok.

Köz e b e d.

Gömör-Simoni, 1893. július hó 12.

Csizy Miklós,

egyl. elnök.

Lukay György,

egyl. jegyző.

tézetek, stb történetére (keletkezésére és fejlődésére) vonatkozólag is nagybecsű kincs lesz az utókornak szolgáltatva, bizonyára észszerű lesz tehát, ha senki sem tekint a személyére vonatkozó adatoknak közzétételét talán hiúságnak, hanem a közismeret és az utókor iránti kötelességnek. Arzékép hiányában a szerkesztőség csupán az életrajz adataira és az illetők családi összeköttetéseire fog szorítkozni. Ez emlékalbum folyó hó 15-től, esetleg 20-tól kezdve minden hónap 1-én és 15-én füzetes kiadásban fog megjelenni s a millenium megünneplése, illetve az országos kiállítás alkalmával nyeri befejezését, a midőn pompás díszkötésben a kiállításon is szerepelni fog. Ara füzetenként 50 kr lesz, s megrendelhető Kármán S. helybeli könyvkereskedésében.

A bírósági végrehajtók kérvénye. E napokban nyújtotta át az érdekelték küldöttsége Szilágyi Dezső igazságügyminiszternek a bír. végrehajtók folyamodását, melyben azon tervök kivételéhez kéri a miniszter hozzájárulását, hogy hívassék össze a fővárosban a bírói és ügyvédi kar tagjaiból álló szakértőtestület, mely a végrehajtók panaszait, kívánalmait küldöttségtől szóbeli információ útján átvevén, a bírósági végrehajtók helyzetének javítását célzó tanácskozási eredményéről a miniszternek jelentést és illetőleg javaslatot terjeszzen elő. A tárgyaltások a bíróságoknak a végrehajtók irányában tanúsított maguktartására, a díjazabályzat módosítására, az ügykör kibővítésére irányulnának.

CSARNOK.

TÓTH KÁLMÁN,
a nők dalnoka.

Irodalmi tanulmány.

Írta: Dr. Kármán Zoltán.

I.

„Dalt érdemelt, mert költő
Könnyet mert szeretett“

mondák a „Karthausi“ hírneves szerzőjére s kétségkívül talán alkalmasnak tartják Tóth Kálmánra, a nők dalnokára, midőn a megdicsőült költő emlékét akarjuk lelkünk előtt felidézni, midőn egy embernek jellemét, szívét, tehetségét akarjuk azoknak bemutatni, kiknek Tóth Kálmán legszebb dalait zengette.

A lantos rég elköltözött. Nem más többé, mint egy nemes emlék, egy darab nemzeti dicsőség; nem más, mint vértanu, mert hisz a kinok legkínosabbika, a hosszú, éveken át vívott halálküzdelem tette őt mártírrá.

Nem volt nyugodt halála . . .

Talán megelégette a felhők fölötti a kedvezést, melyben egész életén át részesíté, talán nagy bűne volt s megérdemelte a büntetést.

Volt bűne . . . volt. Igen szeretett . . . Szerette a hazát, szerette embertársait, szerette a természetet, szeretett mindenkit. Oly szépen s oly meghatóan hangzik lantjáról egyik legelső költeményében:

„Ti nagyon tanultok, én nagyon szeretek.“

Nem is tudok én mást, mint nagyon szeretni.“

E nagy szeretetért kellett lakolnia. Gyűlölni is tanulnia kellett s valóban, e szeretettel betölt nagy szellem végső perceiben gyűlölt, gyűlölt épenugy, a mint szeretett, míg holdog volt. Utolsó költeményei a legmélyebb világ-fájdalomról, szomorú önmeghasonlásról tanuskodnak, s ezek a buesorok keserűségök miatt oly rosszul esnek, oly nagyon fáznak annak, a ki ismerte a vidor, a derült-kedélyű Tóth Kálmánt.

* * *

Tóth Kálmán 1831. márcz. 30-án született Baján, hol édes atya uradalmi főszámvevő volt. A gondos szülők, kivált a szerető édes anyja Nigszthy Teréz gondos nevelésben részesíték a szép tehetséggel megáldott gyermeket, ki első iskoláit szülővárosában végezte, majd a bencések szt.-mártoni növendékébe lépett azon elhatározással, hogy az érdemes szerzet tagjává lesz. De a sors másképp határozott. Hosszu és súlyos betegsége kilépésre kényszeríté még a növendéki évek letelte előtt, s midőn felgyógyult, más irányban folytatta tanulmányait, belépve előbb a pécsi lyceumba, majd az ottani akadémiába. Az ifjú fogékony kedélyére a gyönyörű vidék mely benyomást gyakorolt s már ekkor erősen nyilatkozott a költészet iránti hajlama. Alig volt 16 éves, midőn egy kis füzetben kiadta első zsongóit, 1848-ban pedig már az „Életképek“ hasábjain jelentek meg költeményei. E mozgalmas időben Pestre jött s rövid ideig az egyetemen nyitott hadtudományi tanfolyamot hallgatta. Az elmélet azonban csakhamar felváltá a gyakorlatot, beállt honvéddnek, részt vett a szabadságharc számos véres csatájában s a világsi katasztrófa alkalmával mint főhadnagy tette le a kardot.

A szabadságharc lezajlása után visszatért egy időre szüleihez, de a fardalmak, a haza veszte miatti fájdalom annyira megviselték az ifjút, hogy súlyos betegségbe esett, melyből csak hosszabb idő múlva épült föl. A szülei ház esőndes magányában kedvenc költőivel Shakespearerel, Heinevel, Beranger és Petőfivel gyakran foglalkozott, Baja virányos rétején polyongva írta a gyönyörű népdalok legszebbjeit, melyek szájról-szájra jártak s melyeket a magyar nép oly örömet ismert el sajátjának. Utat találtak azok a kunyhókba, palotákba; e szívből jövő s szívhez szóló hangokban keresett vigasztalást az ifju, s talált édes emléket, melyen elmerengsen az agg. Eltalálta az igazi hangot, jobban, mint kortársainak bármelyike. Nem siránkozott a multakon, nem is igen keesegtetett a jövőnd boldogságával, ám azért volt a haza lakosságának akkor egy eleme, mely élni és remélni akart, s mely így ösztönyszerűleg szilárdítá a nemzet számára a jövőndöt: s ez volt a nép és a serdülő ifjuság. Ezekhez fordult ezeknek dalolt a költő, s volt idő, mikor a Kárpátoktól az Adriáig, keletől nyugatig széles ez országban a vasárnaponként összegyűlő fiatalág mindenütt Tóth Kálmán dalait énekelte. A szerető párok az ő költeményeiből írtak egymásnak emléklapot, ifju írónak egész serege támadt nyomában, kik segítettek magasztos ezülv, áldásos munkájában. Az idősebb nemzedék esodálkozva vette észre, hogy az ifju dalmok nagy költőivel versenyez, s hogy az elfojtott hazafiság allegóriákban előtörő lángja mellett a szerelem szerény, gyöngéd dalai kelnek életre mint borongó tölgyes oldalán a mezők illatos virágoi.

Ekkor tért vissza Pestre s valóban alig volt költő, ki nemzetét buzgóbban vigasztalta volna, mint az akkor még ifju lantos. Midőn a nemzet nagy része kétségbe esett a haza jövője felett, midőn Petőfi már ott pihent a Küllő partján, Vörösmarty némaságba süllyeszté az elbirtatlan honfi fájdalom. Arany későnek tartá biztatni „a kildőt fa ágát“, Tompa pedig kérte a vándor golyát, hogy, ha találkozik a nemzet távolban kesergő száműzöttjeivel, ne mondja el nekik:

„. . . hogy pusztulunk, veszünk,
Mint oldott kőve, széthull nemzetünk“,

akkor állt elő Tóth Kálmán, s mint éjféli homályában a pástortűz, melengelé mely buba merült nemzetét Oly időre esett fellépése, midőn egy-egy rokonszenves hang kifejezhetlenül enyhítőleg hatott a kedélyekre s ő oly szépen, oly elragadóan tudott a szív minden hurján játszani. Csakhamar elterjedtek szorosabb értelemben vett mű-költeményei is, melyek rövid időn a legnépszerűbb költők sorába emelték. Művei ekkor jelentek meg először összegyűjtve „Szerelmi vadrózsák“, majd „Száz új költemény“ czimek alatt.

1850-ben segédszerkesztője lett a „Hölgyfutár“-nak, s később 1856-ban Nagy Ignác elhunytával maga vette át a szerkesztést, miközben nem szünő sikerrel írt új meg új dalokat, melyek „Költemények“ és ismét „Összes költemények“ czim alatt kiadva sok ezer példányban terjedtek el. A lankadhatlan szorgalmu költő most tehetségével más téren is kísérletet tett és pedig nem kiesinylendő sikerrel. Színműró lett. Első drámái műve „Az utolsó Zsách“ volt 1857-ben, melynek megírására a véletlen adott alkalmat.

Tudniillik ő, Kövér Lajos és Szerdahelyi Kálmán egy szép nyári délután a „Korona“ kávéházban kalabrió szoztak. Szerdahelyi Kálmán 5 órakor feláll s menni akar. Tóth Kálmán megjegyzi, hogy nem illő nyereséggel távozni, mire Szerdahelyi azzal menti magát, hogy jutalomjátéka közeledik, s ez alkalomra francziából kell valamit fordítania

— Eh, ne menj el — nyugtatá meg őt Tóth Kálmán — irok én neked eredeti darabot.

A színművet megírta s átadta Szigligetinek, ki meglehetősen hidegen fogadta. A fiatal költő egész éjjel nem tudott nyugodni az izgatottság miatt. Reggel alig nyolcz órakor Szigligeti bekopogtat hozzá a drámával s így szól:

— Ha én ifjukoromban ugy értettem volna a drámai szerkezet titkait, ha ugy tudtam volna a mesealkotás esinját-binját, mint most ön, már ezer darabot írtam volna. Színművét a legrövidebb idő alatt előadjuk.

De a mű nem lelkesíté fel a közönséget, noha a kritika dícsérettel emelte ki ügyesen bonyolított meséjét és kiválóan szép nyelvezetét. Egy évvel ez utánírta „Egy királyné“ czimű négy felvonásos drámáját, mely az akadémia 100 aranyos jutalmában részesült. Erre következett „A harmadik magyar király“ czimű színműve, mely viharos tetszést aratott. Majd „Dobó Katieza“ került sorra, melynek életképességét Szigligeti e szavakkal ítélte meg: Ebből a darabból önnek fia is 30 évig kap osztalékot. Egy évre rá megírta „A király házasodik“ czimű vígjátékát. Hosszas szünet után 1873-ban „Nők az alkotmányban“ czimű vígjátéka került színre, mely sajnos, immár leszorult színművészetünk első s fővárosunkban egyetlen igaz templomának műsoráról.

A hatvanas évek elején érte el irodalmi nagyságának tetőpontját. Ez időben vonta magára az általános figyelmet „Ki volt nagyobb“, „Sajtószabadság“, „Előre“ czimű költeményeivel s különösen az elsőt minden társas összejövetelnél, minden ünnepély alkalmával a szavaló és a hallgatók lángoló lelkesedése mellett szavalták. Ezen valódi aranykor csaknem másfél évtizedig tartott.

Mint szerkesztő is igen szerencsés volt: igazabban szólva ellenállhatatlan tehetséggel bírt, tudott a szívekre, a kedélyre hatni, oly hurokot pengetve meg a hazáról, a szerelemről, melyek minden kebelben élénk visszhangra találtak. 1860-ban alapítá a Bolond Miskát, mely élalapa országszerte osztatlan tetszésben részesült, s melyben a bécsi törekvések ellenében szítá, ében tartá a nemzeti érzületet, de egyszersmind maró gúnyval ostorozta lábra kapó hibáinkat. Nevezetes alakját Kipfelhausert, melynek személyében találó rajzát adja a bevándorolt sváb polgárnak, egészséges humora által híressé tette. A Bolond Miska miatt többször került börtönbe, s itt érte 1861-ben az akadémia választása is. A kormányzó Pálffy Möriz nem akarta őt az akadémia tagjául megerősíteni. Helyes — mondá Eötvös Pálfynak, ne erősítsék meg a választást, ugy sincs még elég népszerűsége. Pálffy csak 3 év múlva hagyta jóvá a megtiszteltetést, mikor az akadémia azzal fenyegetődött, hogy megerősítés nélkül is tisztséggel ruházza fel. Ekkor a kormányzó magához hívatta a 29 éves akademikust.

— Szerencsét kívánok önnek — mondá — hogy az akadémia tagjául megerősíttetem.

— Mindenesetre szerencse, hogy Excellentiád megerősített, de talán mégis nagyobb, hogy az akadémia megválasztott — felelé közönyös hangon Tóth Kálmán.

Pálffy, bár kétszer bezáratta, mindig igen nyájas volt hozzá s mindenfelé beszélté, hogy ő nagyon szereti Tóth Kálmánt, mire Deák Ferencz azon emlékezetes megjegyzést tette: Szereti ám, de csak ugy, mint a madarat, — kalitkában. (Folytatása következik.)

Felelős szerkesztő: Dr. KÁRMÁN ZOLTÁN.

Főmunkatárs. S. SZABÓ JÓZSEF.

Magán-hirdetések.

Egy a készthelyi gazdasági tanintézetet végzett okleveles gazda, ki már 20 év óta működik a gyakorlat terén, állást avagy kisebb bérletet keres. — Szives ajánlatok Pál Andrásához Putnokra intézendők.

FÁBRY KÁROLY

vegyeskereskedésébe Rozsnyón

egy tanuló vagy gyakornok

felvétetik, megjegyeztetvén, hogy az illetőnek alkalma van ugyanott a német nyelvet is elsajátítani. 2—3

Orgonajavítások.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek, különösen pedig a tisztelendő lelkész és t. kántor-tanító uraknak, valamint a nemes gömőri egyházaknak becses tudomására hozni azt, hogy pár hét óta itt tartózkodom és mindennemű hangszereket, különösen orgonákat jutányos áron igazítok, avagy ujakat is készítek. Eddig Oláh-patakon, Góceson, Fekete-patakon, Kis Szlaboson, Hankován, Fekete-Lehotán, Rozlosnyán, Ragályon igazítottam az orgonát. **Jelenleg a jolsvai r. kath. templom 16 változatú nagy orgonáját** tisztítom és hangolom. A megrendeléseket oda kérem.

Munkámért jótállok.

Eddigi itt működésem sikerét bizonyítványaimmal igazolhatom.

Jolsván, 1893 jul. 5.

A nagyérdemű közönségnek

alázatos szolgálója:

1—4

Misurecz Béla,

orgonaműves, szepes-lőcsei lakos.

Hirdetmény.

3380. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. kincstár végrehajthatóan Nyiszti Mária kraszkói lakos végrehajtást szenvedő elleni 38 frt 11 kr. illeték és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Kraszkó községben fekvő a kraszkói 47. sztjkvben A 1—14. 16—26. sorszám foglalt ingatlanokból és 42. sz. házból Nyiszti Mária felerész jutalékára az árverést 430 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1893. évi szeptember hó 6-ik napján délelőtti 10 órakor Kraszkó községben a bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 42 forintot készpénzben, vagy az 1881: LX-ik törvény-cikk 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 ik évi november hó 1-én 3333-ik szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt övadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881-ik LX-ik t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1893. évi június hó 9-én.

A rimaszombati kir. törvényszék mint tkönyvi hatóság.

Aldorffer, kir. tszéki bíró.

Gróf Serényi Béla

putnoki uradalmában a juhászat részbeni apasztása folytán eladóvá tétetik:

Ramboulette-Negretti keresztesűi :

279 darab öreg anya.	16 darab 1 éves kos.
149 „ 1 éves.	4 „ bárány kos.
118 „ bárány.	6 „ öreg ürü.
11 „ öreg kos.	3 „ 2 éves ürü.
7 „ 2 éves kos.	120 „ bárány ürü.

Bővebb felvilágosítást ad az uradalmi tisztartóság.

3—3 Gróf Serényi Béla putnoki uradalma.

Fogfájás,

bármilynemű, még ha a fog odvas vagy romlott is, azonnal megszüntethető a hírneves indiai kivonat használata által. Kiténősége folytán egyetlen esaládból sem volna szabad e szernek hiányoznia. Valódi csak palaezokban: 35 krjával; egyedüli főraktár: **Stech Kálmán** 1—* nál Rimaszombatban.